

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm V. Super hoc.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

bet in ecclesiis subiectis curæ eius, ut non obscure colligitur ex hoc c. & c. 1. de capellis Monachor. & c. vn. eod. in 6. Trident. sess. 25. c. 9. de reform. & videri potest Abb. c. in Lateranensi, 3. l. n. 6. de præb.

8. **QVÆRITVR 2.** Vtrum accusatus de crimine, ob quod beneficio priuari potest, ante latâ priuationis sententiam renūtiare possit? Responso est affirmatiua, quam ex communi explicauimus lib. 4. Th. mor. tr. 2. c. 17. prope finem. Et ampliatur hæc doctrina apud Steph. Quarantam in sum. Bullarij, ver. beneficiorum resignationes, ut etiam procedat pendente appellatione post sententiam priuationis, quia sententia per appellationem suspensa manet, dummodò hoc casu in resignatione mentio fiat de appellatione. Limitationes verò duas affert idem Auctor circa resignationem in alterius fauorem: I. Si conclusum sit in causa, ita ut nihil restet, nisi proferenda sententia. II. Si alius quispiam à Sede Apostolica impetrauit beneficium, de cuius vacatione speratur: his duobus casibus renuntiatio irrita, aut subreptitia censenda erit.

CAPITVLVM V.

Super hoc.

PARAPHRASIS.

Titius beneficij possessionem amisit, illudq; ad Caium peruenit: Ille reposcit beneficium à Caio, tanquam in quo canonicè inuestitus fuerat: Caius excipit, quòd idem Titius spontè cesserit, seu renuntiãrit beneficio, nullam causam exprimens factæ renuntiationis. Sed Titius Actor negat se sponte renuntiasse, quin potius vi & metu adactum fuisse.

QVÆRITVR hoc casu primò; Vtrum Reus audiendus sit, si spontaneam renuntiationem, sine causæ expressione obijciat. Secundo: Vter ad probationem pro altero admittendus sit; Actorne, quòd sponte non renuntiãrit; an verò Reus, quòd spontanea renuntiatio interuenerit.

Ad 1. q. respondet Clemens III. Vtile &

consultum fore, ut Iudex, coram quo controuersia agitur, causam renuntiationis inquirat, & cognoscat, cum verisimile non sit, quòd Titius beneficium, ex quo sustentari debet, & multis fortè expensis ac laboribus acquisiuit, facillè de causa abiurari: Quòd si autem allatà causà renuntiationis, intelligat eam probabilem esse, ad eòq; renuntiationem factam non per vim aut metum, nec per extorsionem, neque per pecuniã, aut promissionis interuentum (maximè si nec iuramentum interuenerit; quandoquidem iuramentum rarò ex spontanea voluntate, sed plerumque ex necessitate procedit, à malo originem trahens) illam admittat: præterquam si Actor replicet, se quidem renuntiasse beneficio, sed renuntiationem spontaneam non fuisse. Hoc casu Actor ad probandam replicationem admitti debet. Quia licèt factum negatiuum, si nudè & præcisè spectetur, probari non possit; potest tamen, si implicitè & virtualiter cõtineat affirmatiuum; ut in casu proposito, si Actor dicat se renuntiasse non sponte, implicitè asserit sibi vim illatam esse. Fieri autem tunc solet, ut pro eius replicatione (considerata conditione dignitatis, ac bonæ opinionis suæ) maior præsumptio sit, quam pro exceptione Rei; idèoque hoc casu Actor, præ Reo ad probationem admitti debeat.

SUMMARIUM.

1. Renuntiatio non facillè presumitur, idèque stricti iuris seu interpretationis est, neque extendenda ultra casum expressum.
2. Actor suæ petitionis causam exprimere debet, non autem, ordinariè loquendus, reus suæ exceptionis.
3. Si præsumptio maior sit pro actore replicante, quam pro reo excipiente, tum Actor potius ad probationem replica admittendus est.
4. Renuntiatio beneficij facta alteri, quàm legitimo Superiori aut Collatori, valet in præiudicium renuntiantis, ita ut beneficium priuari possit.

5. *Simoniaca renunciatio omni iure irrita est: quamvis simoniacè renuncians in criminis pœnam beneficio priuari possit.*

NOTANDVM I. Renuntiatio facilè non præsumitur; ideòque stricti iuris, seu interpretationis esse censetur, vti docent DD. apud Iosephum Mascardū de probat. vol. 3. cōcl. 1263. Est enim repudiatio iuris, adeòque species quædam donationis: nemo autè facili de causa donare, seu propria iactare creditur, l. cum de indebito, 25. ff. de probat. Quamobrem docent Doctores apud eundem Mascardum, quòd renuntiatio extendenda non sit vltra calum expressum: vt si quis iuri suo renuntiet ex vna causa, vel vnus priuilegij adiumento; non ideo etiam censendus sit renuntiasse ex alijs causis, titulis, aliisque priuilegijs. Si tamen renuntiatio generalibus verbis concepta fuerit, ad omnia se extendit, saltem similia, & non maiora ijs, quæ expressa sunt, iuxta ea quæ dixi in c. sedes, 15. de rescriptis. Neque tamen renuntiatio generalis extendi debet ad insolita, aut probabiliter incognita, neque ad ea, quæ specialem renuntiationem suapte natura requirunt, qualis est causa alimentorum, dotis, bonorum feudaliū. Interdum tamen si renuntiatio generalissima sit, præsertim geminata, etiam ea comprehendere censetur, quæ alioquin specialem derogationem requirunt, vti notauit idem Mascardus cit. concl. 1263. n. 45. post Bartol. in l. si de certa, C. de transact. & l. 1. in fine, ff. si quis in ius.

NOTANDVM II. Non vti actor causam suæ petitionis exprimere debet, l. 1. ff. de e-dendo, cap. 2. de libelli oblatione; ita etiam Reus, ordinariè loquendo, exceptionis causam edicere tenetur; quia actio tendit ad alterius obligationem; exceptio verò ad liberationem: liberationis autem maior fauor esse solet, iuxta l. tale, 40. ff. de pactis, l. cum de indebito, 25. in fine, ff. de probat. c. si cautio, 14. de fide instrumentorum; Ex quibus iuribus habetur, quòd confessio debiti sine expressione causæ rejicit onus probandi in creditorem: sed confessio solutionis, aut remissionis sine expressione causæ, absolutè li-

berat debitorem. Veruntamen si præsumptio sit contra Reum excipientem, tum Iudex ex officio cogere illum potest ad expressionem causæ: Vt in proposito casu, si Reus conuentus dicat, quòd Aduersarius spontanea voluntate renuntiari beneficio, interrogari potest, quam causam ille habuerit huius renuntiationis faciendæ. Quia id scire vtile est ad causæ expeditionem: quamuis absolutè non necessarium; cum satisfaciat Reus, si testes exhibeat, qui dicant se renuntiationi factæ interfuisse, eamque audiuisse; neque vllam aduertisse circumstantiam, ob quam non spontanea, sed coacta aut extorta renuntiatio censeri deberet, sicuti ex Antonio de Butrio refert hîc Imola, n. 18.

NOTANDVM III. Si præsumptio maior sit pro Actore replicante, quàm pro Reo excipiente, tum Actor potius ad probationem replicæ admitteendus est: Vt in proposito casu, si vir probatæ vitæ dicat, ac probare velit, se non sponte, sed coactum beneficio renuntiasse: quandoquidem nemò facili iuribus & commodis suis renuntiare censetur. Accedit, quòd violentia, quippe exterius conspicua, facilius probari possit; quàm spontanea renuntiatio, quæ in animo latens est, & ferme probari non potest, nisi per negationem, videlicet nullam vim adhibitam fuisse: qua de re videri hîc potest Innocent. n. 8. Abb. 34. 35. Vide quæ in simili dixi lib. 4. Th. mor. tr. 3. c. 5. n. 3. dicto 2.

His adde; Si Actor probet se violentiam passum, atque beneficio spoliatum esse, ideòque agat interdicto possessionis recuperandæ, ei obijci non posse exceptionem factæ renuntiationis, vti habetur in c. 2. de restit. spoliatorum: quia spoliatus prius restitui debet, quàm de iure proprietatis disceptetur.

NOTANDVM IV. Renuntiatio beneficii facta alteri, quàm legitimo Superiori aut collatori, valida est in præiudicium renuntiantis, ita vt beneficio priuari possit. Ita docent DD. in c. quod in dubijs, hoc tit. & colligitur ex hoc textu, cum dicitur, renuntiationem à Superiore admittendam, seu ratam habendam esse, si ostensum fuerit, non

vi, nec metu, nec oppressione, nec pecuniæ interuentu, nec alia simoniaca pactione peractam fuisse, haud dubiè coram alio, quam Superiore. Porro si ostensum fuerit, per vim, aut metum iniustum renuntiationem factam esse, seu in manibus Superioris, seu alterius cuiusque, succurrendum est metum passo, iuxta c. 2. de ijs qui vi, & c. Sin autem renuntiatio simoniaca fuit, omni iure irrita censerit debet, iuxta c. cum non pridem, & c. vlt. de pactis. Quamuis simoniacè renuntians in criminis pœnam beneficio priuari possit per Superioris sententiam, uti Gl. hic notauit, ver. pecuniæ, Gregor. Tholos. de re beneficiaria, cap. 3. 1. in fine. Videri potest Garcias de beneficijs p. 11. c. 3. n. 145.

CAPITVLVM VI.

In præsentia.

PARAPHRASIS.

Titius Caio possessori Abbatiae litem intentaui, dicens eam ad se pertinere. Causa delata fuit ad Sedem Apostolicam: Pontifex eam commisit Episcopo Dulmensi, & quibusdam alijs; Illi pro possessore contra actorem Titium iudicauerunt. Sed is contendeat sententiam esse nullam; quia lata sit contra liquidam probationem iuris sibi competentis; cum tamen possessor parum vel nihil probauerit. Ad hoc respondet Clemens III. scribens ipsi Caio possessori Abbatiae, quod Iudex interdum non attendat ad vnam vel alteram probationis speciem; sed ex confessionibus partium, testium depositionibus, alijsque publicis allegationibus formet animi sui iudicium, atque ita sententiam pronuntiet: tantamque esse iudicialis sententiae auctoritatem, ut semper pro eius iustitia praesumi debeat, donec contrarium legitime probetur. Quamobrem tametsi Caius possessor coram Iudicibus delegatis nihil omnino probasset, tamen standum esset sententiae Iudicum, nisi Adversarius ostenderet, eam rescindendam

esse. Verumtamen, cum etiam constet ex quibusdam Episcoporum literis, eiuque propria confessione, quod iuri, si quod ei ad Abbatiam competeret, sponte renuntiaret, ideo Pontifex ei super eadem Abbatia silentium imponit.

SUMMARIVM.

1. Iudex non tenetur sententiam ferre secundum quamcunque probationis speciem, attendere autem debet ad omnia ea, quae in iudicium producuntur, ad allegationes, probationes, confessiones partium, & c.
2. Praesumptio est pro iudicis sententiam esse iustam, & legitime latam.
3. Non tamen hac praesumptio est semper iuris & de iure, ita ut probatio in contrarium non admittatur.

NOTANDVM I. Iudex non tenetur sententiam ferre secundum quamcunque probationis speciem, quia quid iurum cuique probationi insit, prudentis Iudicis arbitrio committitur, l. 3. §. Eiusdem quoque, ff. de testibus. Sed Iudex ad omnia attendere debet, quae in iudicium produuntur, ad allegationes, probationes, confessiones partium, testium qualitates, ac depositiones, denique quid iuri aut receptae consuetudini conueniat, ut id in medium producat; atque ex his denique sententiam format, quae iusta ipsi videtur.

NOTANDVM II. Praesumptio est pro Iudicis sententia, eam iustam, seu legitime latam esse. Ita etiam habetur in c. bonae, 21. de elect. c. sicut, 16. in fine, de testibus; Et in reg. 207. ff. dicitur, quod res iudicata pro veritate accipitur. Ratio fami debet partium ex auctoritate Iudicis, publicum officium gerentis, uti colligitur ex cit. c. sicut: partim ex partium quodam consensu, quae per litis contestationem sententiae Iudicis se submittere censentur. Quare idem etiam dicendum de sententia arbitri, praesumptionem esse pro iustitia eius, donec contrarium appareat, sicuti hic notat Anton. de Butrio, addit. Ioann. Andr. lit. a.